Ч. 184. Львів, середа дня 31. (18.) серпня 1910. Річник XIV.

РУСЛАН

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
на цілий рік . . 20 кор
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів: з висилкою двичи в тижни 5½ доляра, або 10 рублів: з висилкою що суботи 4½ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича

Телефон Редакциї ч. 1484 — Конто почт. щадн иці ч. 98.704.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских сьвят о 5½ год. по полудни.
Редакция, адміністрация. і експедиция »Руслана« при ул. **Оссолїньских ч. 11. партер (фронт від ул. Тихої).** Експедиция місцева в Аґенциї Соколовского в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застережене.
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по цїні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Міжнародні вороги Церкви.

(Дальше).

З підмогою сего вислову к л є р и к а л ї з м піддержують вороги Церкви з одної сторони ненависть і погорду до Христової Церкви у своїх одномишленників і сторонників, а з другої сторони стараують ся викликати до него ненависть, а що найменше погорду в самім таборі вірних Христови і Єго Церкві. Щоби осягнути ту ціль, намагають ся вороги Церкви представити клєрикалїзм яко щось, що заслугує лише на погорду і тому надають такому, що признає ся до Церкви і сповняє обовязки вложені Христом на кождого, що існовідує єго віру, імя клєрикал в згірднім значіню. Щоби лучше осягнути свою ціль, додають они до виразу клєрикалїзм чи клєрикал такі прикметники, які є в наших часах найбільше зненавиджені, в найбільшій погорді, як: зацофаний клєрикал, фанатик, ретроґрад, непоступовий, клєрикальна мафия і т. д. і т. д. Треба справді бути справдешним Христовим існовідником і треба мати сильний характер, щоби не здержати ся тими згірдними назвами і не утечи з під прапора Христового. На жаль, так х сильних характерів помежи сьвітскими людьми дуже мало. Тож велика їх часть волить не виповняти християнськиx обовязків з нарушенєм своєї совісти, волить відпекати ся християньства, ба навіть волить перейти в ряди ворогів, щоби лише не наразити ся на назву клєрикала, назадника *) і т. п. Хотяй і незначна часть переходить отверто на сторону ворогів, то за се о много більша часть стає рівнодушною для Христа, Єго Церкви і своєї душі. Так кукіль, який засіяв ворог, розріс ся, вибуяв і придавив у неодного навіть добрі з природи склонности.

Се розєднуванє вірних від сьвященьства не єсть остаточною цїлию ворогів. Оно єсть підготовлюванєм до остаточної розправи і можливої сподіваної побіди. Бо зділавши клир зненавидженим і погордженим і відібравши відвагу сьвітским людям, мати з тим клиром, а зглядно з Церквою тіснійші зносини, беруть ся вороги після рецепти Вайсгавпта до шкіл. І тут знов веде ся борба в тім напрямі, щоби усунути передовсім зі шкіл сьвященьство. В тій цїли представляє ся сьвящеників яко вспятників, а науку релїґії представляє ся яко заскорузлу, застарілу, невідповідну духови часу, а навіть незаслугуючу на назву науки. Вороги хотять її викинути яко непотрібну із школи. На руку їдуть їм в тім зглядї сї, що дали ся відстрашити від Церкви згірдним уживанєм вислову „клєрикалїзм“. А що без власти не можна заволодїти школою, то вороги Церкви стараують ся захопити і власть в свої руки будьто погрозою, будьто терором, підступом або иншими подібними способами. Коли вже захопили власть в свої руки і мають вплив на школи, тогдї першою їх річию розвязати монастирі і відібрати духовеньству спосіб до удержаня. Однак хотяй і як великими ворогами духовеньства є вороги Церкви, то всеж таки радо дали би духовеньству удержанє, коби се духовеньство дало ся відірвати від послуху своїм епископам, а епископ від послуху Папі і коли би дало ся утворити национальну Церков, а сьвященьство тої Церкви дало ся ужити яко орудіє, яке впливало би на нарід в такім дусі, в якім би собі бажали вороги Церкви. Се послїдне змаганє видимо приміром на францускім правительстві, котре з підмогою своїх, як також прихильних собі орґанів підсуває такі гадки, що ведуть до схізми і до утвореня национальної Церкви. Задля чуйности тілько католицкої францускої преси не удає ся правительству перевести в діло своїх плянів. Кажу виразно „преси“, бо помежи францускими католиками проявило ся роздвоєнє: лїберальна їх часть хотяй і не вирікає ся католицизму, однак все таки відділяє ся від своїх братів і ґрупує ся в поступовім товаристві званім там „Sillon“. *)

А вже навіть були і проби зі сторони екс-сьвящеників оснувати национальну француску Церков. **) В цїли ширеня ідеї

*) Сего вислову уживає „Гром. Голос“ — відповіднїйше було вспявник (retrograd).

*) А до чогож ідуть змаганя відомого „Адріяна“ з „Діла“ і т. п.?!

**) Гл. L' Univers з 23. серпня 1910.

О. П. А. Шеган (P. A. Sheehan).

Мій новий сотрудник.

Оповіданє із записок ірляндського пароха.

Переклав *Володимир Держирука.*

(Дальше).

Як приняла сю вістку, як страшним поглядом привитала чоловіка, коли увійшов до їдальнї на стациї; як опісля, по видержаню сего першого удару, шукала потїхи в релїґії; як вкінци думка про спасенє душі батька найбільше її непокоїла і говорила болючими зітхненями, повними слїз: „Що станеть ся з душею його, з душею безталанного батька!“ — все те росказав нам подрібно Ормсбі. Тимчасом про се ми ще не знали, а дні, довгі липневі дні минали один за другим без хмаринки на небі, а за то хмари, тяжкі хмари непевности і ожиданя висїли над нами. Ми не знали, що завтрішний день принесе. Від часу до часу приїздили до нас цікаві гості, оглядали місце події, стискали раменами, дивували ся сьмілости невдачної проби і від їздили вдоволені, що заспокоїли цікавість. Надійшло також кілька листів з фабрики в Люґбурі, з початку з жалями, опісля з погрозами, а вкінци з рахунком на 96 фунтів штерлїнґів за машини і 30 фунтів за матеріял. Я написав тоді до фабриканта, щоби забрав собі машини і відчислив їх вартість від загальної суми. Відписано менї чемно, що моє бажанє є противне принципам, принятим в торговельних інтересах. На тім стануло а небавом наспів останний лист з домаганєм сейчасової заплати претенсії, коли не бажаємо, щоби справа опинила ся в суді.

Прийшла також до мене засоромлена, залякана депутація дівчат, занятих перше у фабриці, благала прощеня, обіцювала поправу і ручила, що будуть працювати навіть за половину ціни а навіть обовязували ся працювати даром, доки не сплатить ся довгів. Відослав я їх до о. сотрудника та вони бояли ся йти до нього.

— Колиб розгнївав ся і дав нам догану, видержали би ми і відійшлиб щасливі. Але дивити ся на його лице блїде і спокійні очі не можемо! — говорили і благали, щоб я сам пішов і просив о ключі для настоятельки.

Пішов я і вернув з короткою відповідию:

Ні!

Тоді доперва зрозуміли свою похибку.

— Не лишаєть ся нам нічого більше, як виїхати до Америки!

— Добре буде для нашої країни, коли декотрі з вас виконають сей замисл, — одвітив я.

* * *

Слїдуючої недїлї приїхала до Кільронану депутація добрих купців з Кількіль, що дали 200 фунтів штерлїнґів на будову „Зірниції“.

Депутація явила ся у о. сотрудника саме тоді, коли їв снїданє по Службі Божій. Приняв її чемно і ждав, що вона скаже.

— Нещасне було се підприємство із „Зірницею“ — сказав провідник депутациї.

— Дуже нещасне, дійсно — потвердив о. Летбі.

— Катастрофа! — додав инший, вдивляючи ся в долївку.

— Ми прийшли розвідатись, що далї буде — тягнув бесїдник далї

— Справа представляє ся так, мої панове — пояснив о. сотрудник. — Власти ведуть подрібне слїдство для виточеня судової справи і, як зачувати, можна надїяти ся доброго вислїду. Є надія, що властитель пароходу буде мусїв заплатити в цїлости вартість затопленого судна.

— Право є повільне і непевне... — замітив бесїдник.

— Ми чули також, що залога не знає навіть назви парохода, — додав инший.

— Можете бути певні, мої панове, — одвітив сотрудник — що власти зроблять все, щоби оборонити свої права і права властителїв судна. Власти жадають навіть від мене, щоб я виступив, як обвинитель, колиб інспектор торговельної палати признав, що був намір ушкодженя, або легкодушність із сторони капітана пароходу. Я згодив ся на се жаданє, виточимо отже процес, з якого, не сумнїваю ся, вийдемо побідоносно і тоді сейчас поладнаю ваші претенсії.

— Жий, кобилонько а дістанеш конюшинки! — закликав на се один з депутациї нечемно, осьмілений спокійним голосом сотрудника.

— Така надія, се неначе гляданє голки в копици сїна.

— Ваша всечесність пригадають собі певно — сказав — що гадка підписів на судно не вийшла від нас. Тільки на кількаразове наляганє з вашої сторони згодили ся ми дати потрібну суму з тяжко заробленого гроша.

— Так, з гроша тяжко заробленого — зітхнув один з депутациї — і то не читанєм книжок але чесною працею заробили ми сей гріш

схізми оснували они навіть часопись L' Eglise nationale", якої редактором був Marc Didier. Також держали они відчити в тім напрямі. Так приміром при кінци мая с. р. порозліплювали они афіши по церквах і близько шкіл передмістя Монмартр, якими запрошували своїх приклонників, щоби прийшли на конференциї, які відбудуть ся в церкві сьв. Апостолів при улиці Берти близько скверу сьв. Петра на Монмартр, та щоби привели з собою також і своїх приялів. Та конференциї сї не мали успіху, бо на першій явило ся всього 17 осіб, на другій було вже тілько 11, а на третій лиш 7. Коли би приклонники і орґанізатори нацональної Церкви мали були гроші і могли ширити свою ідею часописями, то хто знає, чи не були би змогли збаламутити якоїсь части людий. Коли однак особа, що обіцяла дати гроші, не додержала слова і редактор Дідіє, не маючи за що видавати „L' Eglise nationale", подякував за службу, а конференциї не дописали, то і упала национальна Церков. Хотяй однак плян схізми не повів ся, то всеж таки проби ї були і може хтось ту гадку на ново піднести і старати ся перевести її в діло.

(Конець буде).

До історії закона з дня 22. червня 1867.

Закон з дня 22. червня 1867. і новеля до того закона з дня 31. мая 1874. постановляє, що язиком викладним в державних галицких середних школах є правильно польский, а руский лише виїмково, коли в кождім поодинокім випадку згодить ся на се сойм і що на домаганє родичів що найменше 25 учеників може (але не мусить) Рада шкільна краєва завести тимчасово в поодиноких клясах польских середних шкіл в декотрих предметах рускі виклади. Сей закон є унїкатом в австрийскім законодавстві, бо в прочих краях Австриї язик викладний середних шкіл не є законно управильнений. Для пояснення слів пок. п. Едварда Ґнєвоша, котрий говорив, що далеко більше ляха накоїли Русинам перекинчики т. зв. gente Rutheni, як Поляки, позволю собі подати коротку історию того закона. Коли в році 1865. прийшла шкільна комісия перед повний сойм з однопараґрафовим начерком закона: „В галицких середних школах може бути язиком викладним язик польский або руский", повний сойм сего начерку закона не приняв і відіслав назад до шкільної комісиї, котра в грудні 1866. р. прийшла з предлогою, яку 31. грудня 1866. ухвалено en bloc. (Стеноґрафічні звіти гал. сойму сесия четверта 1866. р. сторона 418—528). До слова зголосило ся було багато руских послів, але скоро замкнено розправу, так, що з руских послів виголосив лише о. Качала довшу промову, де чудовим способом збивав виводи ґенерального референта шкільної комісиї Черкавского. Інспектор тодішний Евзевій Черкавский назвав себе Русином з крови і кости і казав, що він яко Русин певно не предкладав би того закону, коли би уважав єго шкідливим для Русинів і сказав, що він є певний, що коли будуть відповідні професори, то у всіх клясах, де знайде ся 25 учеників Русинів, будуть рускі відділи. Говорив, що коли би сойм приняв начерк закона шкільної комісиї з попереднього року, котрий каже, що язиком викладним в гал. середних школах язик польский і руский, то через се стратив би на повазі, бо приняв би закон, котрого не можна би було виконати з трох причин: 1) тому, що нема руских професорів; 2) тому, що нема руских книжок і 3) тому, що руский язик невиобразований. На се відповів єму о. Качала, що Русини домагають ся руских шкіл лише в міру того, як знайдуть ся рускі професори, а що до руских книжок, то розумієся, доси не могло їх бути, бо доперва перед недавним часом запроваджено рускі виклади і то лише в низших клясах акад. ґімназиї. А звісно, що доки нема шкіл, доси ніхто не буде писати підручників для сих шкіл, бо не знайшов би купців на свої книжки. Зрештою Поляки вже довший час мали польский язик викладний і то аж в кількох ґімназиях західної Галичини, а мимо того не мають ще всіх підручників. Що до закиду, що руский язик невироблений, то лише через уживанє в школах може виробити ся так само, як прим. плавати можна научити ся лише в воді. Через те, що Поляки в дуже малій мірі хочуть допустити руский язик до уживаня в школах, через те він не зможе докладно виробити ся, бо кождий знає, що ліва рука лише о стілько набирає вправи, о скілько її до того права допускає рука. Але всї ті виводи показали ся горохом киданим об стіну, бо окрім ґрафа Борковского, котрий радив цїлу справу відложити, ні оден справедшний Поляк навіть слова не забирав в сїй розправі. По о. Качалї забрав ще слово Жиґмонд Савчиньский, котрий також назвав себе Русином і горячо попирав ґенерального референта шкільної комісиї п. Черкавского.

По промові п. Савчиньского і по виході руских послів з салї принято внесене en bloc, котре відтак 22. VI. 1867. одержало цїсарску санкцию. Так отже до ухвалення сего закона найбільше причинили ся два gente Rutheni, бо ніхто з Поляків не уважав навіть відповідним боронити сего начерку закона. Закон сей ухвалено 31. грудня 1866. на послїднім засїданю 4-ої сесиї. Доки не будемо мати більшого числа руских послів, то годі мріти, щоби сойм змінив сей закон. Тому то посол Будиновский, опираючись на ореченю державного трибуналу, котрий рішив, що коли закон краєвий і державний суперечать собі взаїмно, то тодї обовязує закон новійший, без зглядy на се, чи дана інстанция законодатна (сойм, парлямент) була компетентна ухвалювати відповідний закон, чи ні, а то тому, що в Австриї жерелом всякого закона є цїсар, як доносить „Dziennik polski" в ч. 513. за 1909. р., зладив відповідний начерк закона. Загально звісний є також шкільний начерк посла Романчука, який він зголосив на засїданю парляменту з 1. липня 1910. р. Правдоподібно найскорше довів би до цїли начерк закона, котрий установляв би, що податки безпосередні повинні йти в першій мірі на шкільництво і що кождий нарід сам має кермувати заснованєм своїх шкіл в міру єго безпосередної сили податкової. Тодї при плаченю податку кождий повинен заявити, до якої национальности себе зачисляє. Думаю, що против такої полагоди справи була як найменша опозиция, бо менше більше Нїмцї і Чехи самі оплачують свої школи, а лише на польскі школи йде руский гріш*). Не завадить згадати, що Поляки уважають польскі школи своїм национальним маєтком, а мимо того вимогли на правительстві, що оно рішило ся так довго закладати що року по 4 середні школи (не рахуючи переміни філій на самостійні заклади), доки % гал. шкіл не зрівнає ся з %, який творить населенє Галичини в порівнаню з населенєм цїлої Австриї. Того року закладає ся лише 3 школи (Товмач, Ланьцут, Величка) а то тому, що тамтого року засновано аж пять шкіл (Камінка, Рава, Городок, Березів, Тарнобжеґ).

В.

*) Колиж доси стілько засновано в краю польских шкіл, (а як дописник запевняє, що на них iшов також руский гріш), то чи не вийшло се знов на кривду нашим школам, колиб тепер лише ми самі своїми грішми мали оплачувати рускі школи. Переведенє такого катастру насуває чималі трудности. — *Ред.*

— Перепрашаю — перервав бесїдник — вже я лїпше, коли дозволите, представлю нашу справу єгомостеви.

— Нема тут нїчого представляти! — закликав о. сотрудник. — Судно лежить на днї моря а я винен вам двіста фунтів. Ось і все.

— Перепрашаю вашу всечесність — знов промовив провідник депутациї, якого журило се, що його вимова не находить признаня, хоч раз на зборах поставив був кандидатуру якогось чоловіка на посла до парляменту — даруйте, то ще не все. Ми привикли покладати в нашім духовеньстві найвисше а також, що також скажу, найглубше довірє. Коли та добра панї... забув її імя.., так давно не читав я вже моїх книжок... може отець добродій знають се...

— Не знаю, про яку паню мова. — Одвітив сотрудник.

— Дуже менї прикро, що се чую з уст сьвященика! — сказав строго бесїдник. — Тут мова про паню, що є уособленєм права.

— Може Австреа?

— Так! — сказав бесїдник солодко. — Коли отже Австреа покинула землю, то найшла пристановище в церкві.

— Справдї? — закликав о. Летбі. — Я не чув нїчого про сю займаючу подію.

— Так принайменше — одвітив купець трохи змішаний — ми, сьвіцькі люди, задивляємось на сю справу. Ми привикли довіряти нашому духовеньству.

— Під яким оглядом завело вас се довірє? — спитав сотрудник, що почав розуміти сю зневагу, кинену під плащиком дурноватости.

— Отсе: ми покладали своє довірє на слові чести сьвященика і не вимагали тодї жадної поруки. А тепер ми є в цїкавім положеню: гроші наші пропали і не знаємо, хто їх нам віддасть

(Дальше буде).

Полїтичний огляд.

Заграниця.

Социялїстична і вільнодумна печать нападає вельми остро на цїсаря Вільгельма за єго відому королевецку бесїду. Зато умірковані дневники, між иншим органи центра, висказують суд про неї в далеко холоднїйший спосіб вже хочби з того зглядy, що нїмецкий цїсар не сказав нїчого нового, а єго погляди про походженє власти з Божої ласки були давно звісні. В добре поінформованих берлїньских кругах заявляють що бесїда цїсаря не була нїякою несподїванкою для канцлєра Бетмана-Гольвеґа. Хоч може не знав він наперед змісту бесїди, то всеж подібні погляди цїсаря не були для него чужі і з певностю цїсар при останній стрічи з канцлєром мусів згадати єму, що задумує в Королївци виповісти сї погляди в своїй бесїдї. Прецїнь цїсар знав добре, що єго погляди, звернені проти парляменту і публичної опінїї не будуть рівнодушними і що се утруднить становище канцлєра. З сего отже зглядy не міг він робити канцлєрови такої несподїванки. Очивидно в парляментї буде нагода до виступів проти цїсарскої бесїди, а канцлєр не лише, що не опрокине цїсарскої заяви, але противно, узнає єго повне право виповідати публично свої погляди.

Заповіджені в Портуґалїї на минувшу недїлю вибори до кортезів перепняли страхом ворожий Церкві радикальний кабінет Техейри. І не дивота! З одної сторони має він до дїла з републиканцями, що заповіли явне повстанє, з другої сторони монархістична опозиция заняла грізни становище супроти кабінету. Вже від довшого часу старали ся радикальні правительственні органи очернювати портуґальских католиків, звіщаючи, що они приготовляють на державу заговір. Отже на день виборів заповідали сї дневники повстанє, полїтичні убійства, увязненє короля, проголошенє републики і Бог зна що! Правительство поробило ріжні приготовленя, змобілїзовало армію і фльоту, а в Лїсбонї проголосило виїмковий стан.

Очивидно все те є лише видумкою, бо загрожене не королївство, а радикальне правительство, яке своїми ворожими Церкві зарядженями стратило довірє у католицкої части народу. Кабінет Техейри найшов ся між молотом а ковалом, попав між монархістичну католицку опозицию та републиканцїв. І се є поводом військового поготівля та виїмкового стану в Лїсбонї. Не розходить ся о береженє єствованя держави, а о бутє або небутє кабінету Техейри.

Вельми небезпечним для радикального правительства в Портуґалїї є розвиваюче ся сторонництво националїстів. Оно скріпило ся так значно підмогою з табору консерватівного сторонництва і одної частини проґресистів, що обнимає всї живла, бажаючі добра своєму народови. Се националїстичне сторонництво можнаб порівнати з християньско-суспільним сторонництвом в Австриї в єго початковій стадиї розвитку. Оно домагає ся переходової диктатури в родї диктату-

ри Франка, а опісля нових виборів на основі проґрам і сталих засад, а не махерства для особистих користий. Се є отже та грозяча революция „клерикальних“ живел. Дневник Portugal каже, що коли уздоровлене зруйнованого економічно краю зове ся революциєю, то радо пристанемо до неї. Розуміє ся, републиканці старають ся визискати положене для себе, сподіваючи ся при виборах великих успіхів. Але здає ся они переціняють число своїх приклонників серед народу, який в більшій части є опозицийно успособлений, але не в републиканьскім дусі.

Просимо відновити передплату.

Новинки

— **Календар.** В середу: руско-кат.: Фльора і Лавра; римо-кат.: Раймонда. — В четвер: руско-кат.: Андрея Стр.; римо-кат.: Ідзего оп.

— **Доручуване телеґрам.** Міністерство торговлі зарядило, щоби звичайні телеґрами до приватних осіб доручуванє не як доси за підписанєм посьвідки, але щоби в разі неприсутности адресата оставлювано такі телеґрами членам родини, сторожеви дому, або вкидано до листової скринки.

— **Огні.** В Старім Самборі згоріло минулого тижня вісім домів з будинками господарскими. Лиш завдяки тому, що вітер завернув на сади і городи, не згоріло ціле місто. З причини браку води ратунок був дуже утруднений. На поміч місцевій сторожи огневій прибула сторожа з Самбора і огонь угашено. Шкода була лиш в части обезпечена. — Дня 13. с. м. вибух в громаді Білківцях, збараского повіта, огонь, котрий знищив забудованя господарскі і зложене в них збіже пятьох господарів і у місцевого руского сьвященика о. Фединишина. Загальна шкода виносить 11.800 К, а з того обезпечене покриває лиш 5.400 К. Причиною пожежі була мабуть необережність з огнем.

— **Стріли в Ватиканьскій базиліці.** Онодї вечером підчас богослуженя бувший Франціскании Бельтроміні вистрілив тричи з револьвера. Люди почали зі страху утїкати, а поліцийні аґенти приарештували стріляючого відвели до комісарияту. Бельтроміні звиняв ся, що сим способом хотїв звернути на себе увагу, щоби привернено єму назад сьвященьство. Відставлено єго до суду.

— **Холєра.** В Спандаві к. Берліна занедужало на холєру двоє осіб. — Вістка про появу холєри в Пардубицях в Чехах показала ся неправдивою.

— **Обманьство на великі розміри.** До одної з львівских мінялень при ул. Кароля Людвика зголосив ся недавно фактор Тобія Ваґнер і предложивши в імени Едварда Ґольдмана маґазиновий квіт на 50 цистерн кипячки, виставлений ніби то транспортовим товариством в Тустановичах, зажадав виплаченя єму задатку в сумі 13.000 К. Властитель мінальні видячи квіт виставлений зовсїм правильно з підписом директора товариства у Відни п. Ґрафа, виплатив єму зараз жадану суму. В два дні опісля показало ся, що то був підроблений квіт і що банкира в той спосіб обманено. Ґольдман коли був ще урядником згаданого товариства транспортового, мав потрібні блянкети а підпис на них підробив так знаменито, що навіть підписані не могли розпізнати, чи то їх письмо чи нї. Ґольдман по одержаню задатку втїк зі Львова, а Ваґнера, котрий не знав нїчого о обманьстві, полишено на вільній стопі. Здаєсь, що той обманець при помочи якогось спільника допустив ся подібного обманьства в Станїславові і Чернівцях. Вчера по полудни донесено поліциї, що Ґольдман був в Бремі і що звідтам поїхав до Америки, о котрій вже давно думав. В виду того поліция вислала сейчас телеґрами з порученєм, щоби Ґольдмана арештовано ще на корабли.

— **Зелїзничі обманьства.** З Київа доносять, що викрито там в зелїзничім заряді великі обманьства, яких допускали ся урядники. Коли не було якої нагоди до крадїжи гроша, то підпалювано мости і т. п, щоби при їх будові можна красти. Тим чином згорів міст русановский, що коштував мілїон рублїв. При усуваню снїгу зі шляху діяли ся також обманьства, бо нераз усувано снїг, якого не було.

— **Що до надаваня телеґрам.** Дирекция почт і телеґрафів звертає увагу загалу, що також сї уряди почтові, котрі не мають телеґрафічних уряджень, є обовязані приймати телєрами. Можна їх також надавати в почтових складницях, а оплачені почтовими значками можна вкинути до листових скринок, до возів почт рухомих на зелїзничих стациях або до рук післанців телеґрафічних і сільских листарів. Надаванє телеґрамів на почтах, які не мають телеґрафічних уряджень, єсть передовсїм тоди для сторін корисне, коли наступить перед відходом почти.

Уряди почтові мають обовязок вести на надані телєґрами евіденцию і відсилати як найскорше почтою до сеї державної або зелїзничої стациї телеґрафічної, з котрої відповідно до розкладу руху почт і відповідно до пори дня можуть они бути як найскорше відтелеґрафовані.

— **Процес свого рода.** L'Univers оповідає про цікавий процес, який має відбути ся в Парижі. Підкладом сего процесу має бути отся пригода. Одна панї з провінциї прибула до Парижа, щоби виміняти купони від вартісних паперів на гроші в однім з великих кредитових заведень. Дїставши готівку за купони, вийшла на улицю і тут скортїло її перечислити ще раз гроші. Але на дворі був вітер, котрий вирвав з рук властительки тисяч франків і уносив її з собою посеред улиці. За нею гнала властителька, але не могла її зловити. На останку тисячфранківка щезла з очий властительки, бо одна з кіз, які гнав якийсь козяр з села в сїм часї ликнула її. Властителька не запримітила сего і тому стала підозрівати козяра, що то він присвоїв собі тисячфранківку. Звідси вивязав ся спір, бо панї з провінциї запевняла, що то козяр забрав тисячфранківку, а він впевняв, що ликнула коза. Для доказаня своєї невинности козяр був приневолений зарізати козу І тепер виявило ся, що козяр був зовсїм невинний, бо в жолудку чотироногого злодія знайдено троха ушкоджений тисячфранковий білєт, котрий банк виміняв на инший. Тепер зажадав скривджений на чести козяр заплати за страчену козу, однак панї відмовила. Тому козяр був приневолений віднести ся до суду о відшкодованє і є певна надія, що виграє свій процес.

— **Царгородскі пси.** Як звісно, в Царгородї були публичні пси, що бігали громадно по улицях і були язвою для міста, а пострахом для чужинців. Отжеж тих історичних псів постигла незавидна доля: їх прогнало нове молодотурецке правительство на острів Овія, де они гинуть із спраги і голоду, бо нечуле на недолю правительство позволяє їм мучити ся. Ся недоля чотироножних звірят зворушила серця людий з далекого анґлїйского „Королївского Товариства“, що поклало собі задачу, поборювати немилосердність зглядом звірят і оно віднесло ся з просьбою до мінїстра заграничних справ сер Едварда Ґрея, щоби він вступив ся за нещасними псами до турецкого правительства. Се товариство стало збирати навіть датки котрі мають служити на викуп нещасливих псів, які має ся опісля убивати для скороченя їх тортур.

— **Щурі, чума і холєра.** З приводу пошести чуми в Одесі і розповсюдженя холєри московский бактериольоґ М. Ґрім ось що пише про щурів: Сивий щур, або пацюк, вже скрізь випер колишнього хатного чорного щура і тепер вважає ся за одного величезних ворогів людини. Щур зьвірина дуже плодюча, дуже хитра і розповсюджена скрізь, де тільки живе чоловік. Цікаво, що щур дуже любить цивілїзацию і такі міста, як Берлїн, Париж, Відень, Копенгаґа, Петербург і Москва і мають під собою цїлі царства щурів. Які плодючі щурі, се видко ось з чого. Вираховано, що за десять лїт від одної пари розплоджує ся 48.319,698,843,030,344.720 (48 квінтілїонів і т. д.) щурів. В Росиї сї сиві щурі зявились тільки в 1728. роцї, перепливши величезними табунами ріку Волгу коло Астрахану, а туди прибули они з Персиї та Індиї, звідки їх вигнали ще більші і страшнїйші щури. Статистика подає страшні числа, що показують збитки від щурів. В Анґлії, наприклад, збитків від них буває на 14 мілїонів, в Німеччинї на 95 мілїонів, в Франциї і Голандиї на 75 мілїонів. Останна країна більш за всї улюблена щурами. В Данїї з 1. липця 1907. року заведено новий закон, по якому скарб платить по чотири копійки за кождого убитого щура і от тогож таки року убито в Данїї 1,375.179 щурів, а на другий рік 1,094,243. Скарб заплатив за них 159,600 рублїв нагороди. Вирахованож, що кождий щур робить що року збитків на 2 карбованцї. І Данія заплативши навіть 159,600 рублїв, зберегла цїлих чотири мілїони! Для гуртового винищуваня щурів уживають поки що найлучшого способу прищіплюваня тифу, від якого они дуже гинуть. В Індиї щурі дуже розносять холєру і чуму; їх є така сила, що они часами цїлими чередами перебігають з одного міста до другого, винищують по дорозї лани, нападаючи навіть на худобу і людий. Ще в біблїї згадує ся про те, що щурі дуже небезпечні під час всякої пошести. А коли они починають самі чогось дуже гинути, то треба дуже обережно до них ставитись і глядїти за чистотою. Чума починає ся завше з них. В Кантонї, наприклад, в 1894. роцї за два, три тижні до чуми, знаходили десятки тисяч здохлих щурів. Те саме помітили в Іспанії, Бомбаю та по инших місцях. Щурі розносять і холєру і з ними, особливо підчас всякої пошести, треба вести невпинну боротьбу, винищуючи їх всякими способами.

— **Дрібні вісти.** Намісництво надало маґістрови фармациї Антонови Котлярчукови концесию на нову аптику в Яблонові, печенїжиньского повіта. — Перед присяжним судом у Львові відбуде ся дня 7. вересня розправа о обиду чести проти редактора »Прикарпатской Руси« д-ра Івана Гриневецкого, Андрея Шуста, Юл Кисїлевского, О. Ґецева і В. Кіндїя — Москвофіли уладжують дня 29. вересня заг. збори „общества Качковского“ у Львові на Високім Замку.

Оповістки.

— **Надане презенти.** Намісництво надало презенту на парохію цїсарского наданя в Грабівцї о. Алексієви Базюкови, капелянови для еміґрантів в Бремі.

— **З Перемишля.** Повідомляю всїх П. Т. Родичін учеників-вихованків руского інститута ґімназияльного в Перемишли, що безуслівно всї ученики найдальше в пятницю т. є 2. вересня перед полуднем мають явити ся в інститутї. — *Осип Прислопский.*

— **Філїя бурси руского Товариства педаґоґічного у Львові ул Вірменьска ч. 2** прийме еще 30 питомців, учеників шкіл середних, або таких, котрі зложать іспит до шкіл середних, а першеньство будуть мати ученики відзначаючі. На 118 питомцїв в минувшім роцї шкільнім було відзначаючих 21, добрий степень одержало 96 а не перейшов до висшої кляси 1. Оплата місячно 33 К. Харч здоровий, поміч в науцї, строгий надзір. Зголошуватись до Заряду бурси в днях 29, 30. і 31. серпня с. р. — Заряд філїї бурси Товариства педаґоґічного у Львові ул. Вірменьска ч. 2.

— **Іменованя.** Кр. Рада шкільна іменувала заступниками учителїв в ґімназиях: Як. Гандля і Ев. Вавжковича до Львова ґімн. II., Йос. Мацкевича, Кар. Бадецкого і Каз. Абґаровича до Львова III., Жигм. Журавского, Стан. Пільха до Львова IV., Йоах. Намисла, Людв. Юсса, Ем. Кіпу до Львова IV. (Філїя), Зенона Александровича до Львова V., д-ра Жигм. Лемпицкого до Львова VI., Стан. Лемпицкого до Львова VIII., Вит. Буникевича до Львова VIII., Ів. Венґлярж до Львова VIII., д-ра Йос. Туряньского до Перемишля І. (польска), Маряна Терлецкого до Перемишля (руска), Івана Манюка до Перемишля (рус.), Йос. Екерта до Ярослава, Йос. Ситникевича, Фр. Кубєляса, Фр. Синорадзкого і Том. Попа до Коломиї (польску), Ад. Болька до Ряшева І., Ант. Лїсовского до Самбора, Стан. Теодорчука, Йос. Кассияна і Йос. Шумного до Стрия (закл. головний), Каз. Бропьчика, Андр. Скоронка, Мар. Пшибильского до Стрия (філїя), Стеф. Ґрабиньского до Станїславова II., Стан. Рудницкого, Петра Шевчика, Семена Змаржа, Мих. Яцола, Ів. Вуйцїка і Войт. Словіка до Тарнополя І., Альфр. Годбода, Ґер. Поля до Львова І. (реальна), Льва Гасиньского до Тарнобржеґа, Вяц. Нартовского і Стан. Юру до Березова, Григ. Кичуна до Бережан С. Мидлярчика і Ф. Нича до Дембици, І. Галущиньского і Волод. Кучеру до Коломиї (руска). Жиг. Ковака до Мельца, Тимот. Шурака і Мик. Чайковского до Тернополя (руска), Ів. Контка до Бережан, Блаж. Ґроблїцкого і Петра Недоядлу до Сянока, Волод. Кіселевского до Теребовлї, Ром. Полляка до Ґорлиць, Льва Круля до Ясла, Ів. Сендзїміра до Золочева, Адама Ґреховича до М. Санча (II.), кс. Ів. Воєводзїца до Мислинич, кс. д-ра Йос. Палюха до Сокаля.

— **Перенесеня.** Краєва Рада шкільна перенесла заступників учителїв ґімназияльних: Йос. Туна з Коломиї II. до Львова І., Миколу Щербанюка зі Львова VI. до філїї IV. ґімн, у Львові, Алекс. Рутковского зі Львова V. до філїї IV. ґімн у Львові, Мих. Спульницкого зі Львова VI. до філїї IV. ґімн. у Львові, Руд. Вацка зі Львова IV. до філїї IV. ґімн. у Львові, Стан. Тировича зі Львова VII. (філїя) до VIII. ґімн. у Львові, Каз. Фйола з Кракова II. (реальна) до Жовкви, Мих. Капшія з Дембиції до Бережан, Мих. Шпаковского зі Станїславова до Тернополя (руска), Йос. Баєра з Сянока до Дрогобича, Ів. Ґольдгаммера зі Золочева до Бродів, Ад. Мальского з Ясла до Бродів, Ад. Ґурского з Дрогобича до Теребовлї, Вінк. Майхра зі Львова до Н. Торгу; кс. Силь. Бінка з Н. Торгу до Львова до V. ґімн.

— **В Тернополї** відбудуть ся дня 8. вересня о 5. год. по пол. в салї „Рускої Бесїди“ перші заг. збори членів стов. „Першої рускої галицкої фабрики туток »Згода« в Збаражи“.

— **Нові почтові складниці.** З днем 1. вересня заводить ся нові складниці почтові зі звичайним кругом діланя: в Пужниках, бучацкого повіта; складниця ся буде получена з урядом почтовим в Бариши коло Монастириск за помочию післанця, що буде ходити в понедїлки, середи, пятниці і суботи; — в Мервици, жовківского повіта; складниця ся буде получена дворазовою їздою на день з урядом почтовим в Куликові і з поїздами особовими і мішаними на шляху Львів-Рава руска.

Посмертні † оповістки.

— **О Стефан Козенка**, парох-ювілят в Річиці, угнівского деканата, упокоїв ся дня 26. серпня в 78 роції житя, а в 51. р. сьвященьства. — В. є. п.!

— **Анна з Левицких Яворовска**, вдова по нар. учителю з Присовець, упокоїла ся дня 26 серпня в Розвадові коло Миколаєва в 62 р. житя. — В. ї. п.!

— **Алеґсандер Лапіньский**, ученик VI. кл. рускої ґімн. у Львові, упокоїв ся дня 25. серпня в 17. р. житя. В. є. п.!

Телеґрами

з дня 30. серпня.

— **Лїсбона**. Доси знаний є вислїд виборів із 134 округів. 90 мандатів здобули міністерияльні кандидати, 33 опозицийні монархісти, а 12 републиканцийї.

Цетинія. Скупштина однодушно ухвалила внесенє, піднести Чорногору до степени королївства. Князь ту ухвалу затвердив і приняв титул »Микола I, король Чорногори«. Чорногорске правительство повідомило про се чужі держави.

Солунь. Вчера повідомлено населенє плякатами, що в Македонії зачинає ся загальне розоруженє і буде переведене до шести тижнїв.

Сан Себастіян. Міністер заграничних справ дістав вчера відповідь Ватикану на іспаньску ноту з дня 1. серпня. Ватикан в нотї оправдує своє становище.

Науковий фейлєтон.

Новійші відкритя в области біблїйної історії.

(Дальше).

Багато цінних для біблїйної історії відкрить зробив віденьский професор Мусіль підчас своєї експедициї на полудень св. Землї і в области давних Моявитян, Едомитян і Арабів в роції 1908—1909. Безпосереднє знакомство з народами пустинї з їх задивляючим консерватизмом, дало єму можність зробити важні для зрозуміня св. Письма виводи, які він виголосив на публичнім відчитї у Віднї дня 23. падолиста минулого року. Він прийшов до нового переконаня що до полудневої границї св. Землї і точно і певно установив положенє біблїйної пустинї Син і многих міст колїн Юди і Симеона.

Досліди над біблїйними місцевостями привели єго до того переконаня, що ґеоґрафія і топоґрафія біблїйних авторів відзначують ся незвичайною точностию і що біблїйна номенклятура заховалась в сих сторонах доси. Він точно вказав і на напрям мандрівки евреїв по пустинї, і місцевости, де они задержувались починаючи від Синаю, кінчаючи Невом.

Означив він також вітчину Йова і єго приятелїв та показав, що описанє праці в копальнї в книзї Йова своїм реальним представленєм мало на мисли відкриту ним копальню мідної руди близко родини Йова. Найшов він також кілька давних жертовників, котрі нагадували жертовники біблїйних патриярхів, які они устроювали підчас подорожий. Коли евреї осїли, то не построювали лише прості жертвенники, але з великою помпою відступали великі простори для жертвоприношеня а перше з них — Зебб-Атуф — Мусіль відкрив і описав. На штучно зрівнаній вершинї гори видні резервоари на воду, місце заколеня животних з заглубленєм для стечи крови і жертвенник, до котрого ведуть ступенї і перед яким находить ся обширний двір з лавками і з жертвенним столом. Особливо важні є етнольоґічні находи Мусіля. Він описує многочисленне бедуїньске племя Реваля, у котрих імена новонародженим дають матери по більшій части після обставин уродженя, з чого маємо многочисленні анальоґії в Старім Завітї (прим. Мойсей значить »з води винятий«). Се племя ще і по нинї возить зі собою щось в родї скинії завіта, — скринку з тонких прутиків, украшену струсиними перами і прикріплену до сідла верхоблюда. Є у Реваля і біблїйне право хороненя, а то на відлеглість довготи копія довкола палаток, котрі є надійним схороненєм для вигнанців.

Мусіль вказав також на паралєлїзм біблїйної поезиї з сучасною поезиєю бедуїнів. Єго досліди научили єго, як осторожно і з якою резервою а навіть неґативно треба відноситись до всяких проєктованих критиками змін біблїйного тексту.

Предложені поправки у великім числї сьвідчать не о похибках тексту а о невіжі учених, які єго розбирають.

* * *

Немало дала експедиция Мусіля і для церковної історії. Він найшов місце уродженя св. Іляріона, основника монашества в Палестинї і Сирії і місце, де находив ся єго головний монастир ним заснований. О розширеню християньства тут сьвідчать многочисленні найдені ним розвалини монументальних храмів. Відкрив він також много твердинь, побудованих хрестоносцями в кождім сьвятім для християн місци.

* * *

Дуже много цінних відкрить зроблено при недавно закінчених розкопах Єрихону, орґанїзованих німецким „Orientgesellschaft-ом, як о тім сьвідчить 41. випуск „Mitteilungen" того товариства. Тут перед ученими професорами Зелїном і Ваціґером відкрились три доби з усїм їх побитом і обставинами — еврейскою, хананейскою і дохананейскою. Послїдню віднесли учені до три тисячі лїт до Різдва Христового. Межи иншими відкрито дворець Ахіїла, котрий відбудував при Ахаві в IX. в ції Єрихон в формі твердинї, не зважаючи на заклятє Ісуса Навина (Іс. Нав. 6. 25), а котрий за се стратив, точно після єго пророцтва, всїх своїх синів. (III. Царств 16, 34).

(Конець буде).

Тижневий звіт
Торговельної і промислової палати

про ціни збіжа і продуктів у Львові
від 22. до 28. серпня 1910.

	за 50 клґ.
Пшениця	9·55— 9·80 К
Жито	7·00— 7·20 К
Ячмінь броварняний	6·00— 7·00 К
Ячмінь на пашу	7·15— 7·40 К
Овес	7·20— 7·40 К
Кукурудза	0·00— 0·00 К
Гречка	0·00— 0·00 К
Горох до вареня	12·50—13·50 К
Горох на пашу	7·00— 7·25 К
Бобик	7·00— 7·25 К
Конюшина червона	65·00—75·00 К
Конюшина біла	70·00—88·00 К
Конюшина шведска	75·00—85·00 К
Тимотка	25·00—27·00 К
Ріпак зимовий	10·75—11·00 К
Насїнє конопл.	00·00—00·00 К
Хміль старий	80·00—100·0 К
Хміль новий	100·00—120·0 К

Видає і відповідає за редакцию **Семен Ґорук**.

З друкарнї В. А. Шийковського.